

Du blir nog den som blir spelman efter mig.

En berättelse om spelmannen

BERTIL SJÖBERG



Skogvaktarbostället vid Rockelsta

Nfls Bertil Sjöberg föddes den 22 december 1911 på Trångmossen, skogvaktarbostället vid Rockelsta i Helgesta. Fadern, Oskar Sjöberg från Tomta i Bjömlunda hade 1902 fått anställning som skogvaktare hos von Rosen på Rockelsta. 1906 byggdes så skogvaktarbostället där Bertil fortfarande bor med sin hustru Karin.

Det var 10 barn i familjen så efter slutad skolgång fick Bertil arbete som galvanisör på bruket i Hälleforsnäs. 1948 dog fadern och Bertil blev ombedd att ta hand om jakten och skogvakteriet på Rockelsta. Det gjorde han från och med 1949 men den sysslan fick skötas på fritiden för han arbetade fortfarande i Hölleforsnäs. 1953 begärde hon ett års tjänstledighet från bruket, flyttade tillbaks till skogvaktarbostället och började samtidigt som handelsresande. Det blev ingen återgång till bruket efter tjänstledighetsåret utan Bertil fortsatte som handelsresande. Under åren 1953-1974 reste han företrädesvis i Södermanland men även i Närke, Östergötland och Värmland. "Jag tror jag har sålt det mesta i mina dar" säger Bertil när vi samtalar om den här tiden. 1974 öppnade Bertil och Karin auktionsfirma i Sparreholm och den driver de fortfarande.

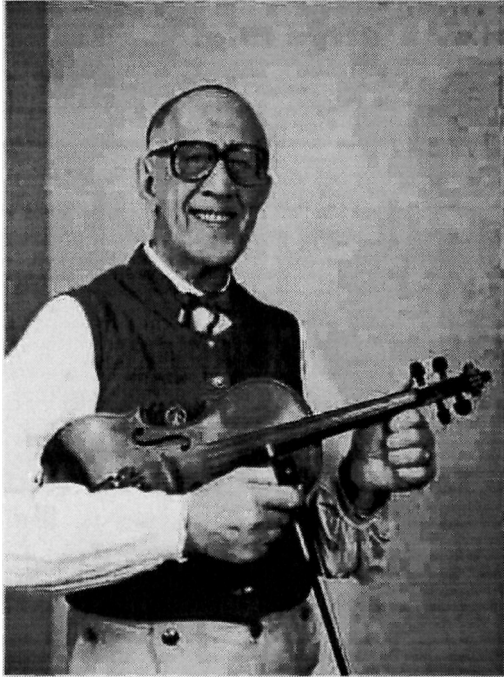
När man ska berätta om spelmannen Bertil Sjöberg så måste man nog börja med Bertils far Oskar Sjöberg. Oskar Sjöberg föddes 1870 i Tomta, Bjömlunda socken. Han började spela dragspel vid 11 års ålder, men köpte sig snart en fiol på vilken han snabbt lärde sig spela. Olof Andersson träffade honom 1936 och tecknade då upp 10 melodier efter honom. Han beskrev honom på följande sätt:

"Sjöberg har ett genialt och gammaldags spelsätt och han utför sina melodier mycket rent och taktfast samt i ett anmärkningsvärt raskt tempo. Sina flesta låtar har han efter Landin."

Utöver spelmannen Gustaf Landin hade Sjöberg även låtar efter spelmannen August Gustafsson Holtz, även han från Bjömlunda. Sjöberg bodde även 10 år i Västerljung innan han 1902 flyttade till Rockelsta. Oskar Sjöberg och hans hustru Carolina fick så småningom 10 barn (3 flickor och 7 pojkar) vilka samtliga lände sig spela.

När Bertil var 7 år gammal lämnade fadern över en fiol till honom med orden: "Du blir nog den som blir spelman efter mig!"

6



Men det som gjort kanske Bertil mest känd inom folk-musiken är hans förmåga till att spela andrastämmor. Eller för att välja Gustaf Wettera ord vid en spelmansstamma till Jullta:

"Styvare bakblåsare än Sjöberg finns inte i hela Södermanland - ja, jag tror till och med att han är bäst i länder."

Det här var berättelsen om spelmannen Bertil Sjöberg.

Vad vore bättre än att sluta denna berättelse med Bertils eget svar på frågan: Varför just musik?

"Jag har alltid varit förtjust i musik - ända från barndomen. Sedan har jag alltid försökt att bli bättre så man måste alltid liksom pröva om man inte kan bli det. Och sedan är det så fantastiskt roligt att träffa människor!"

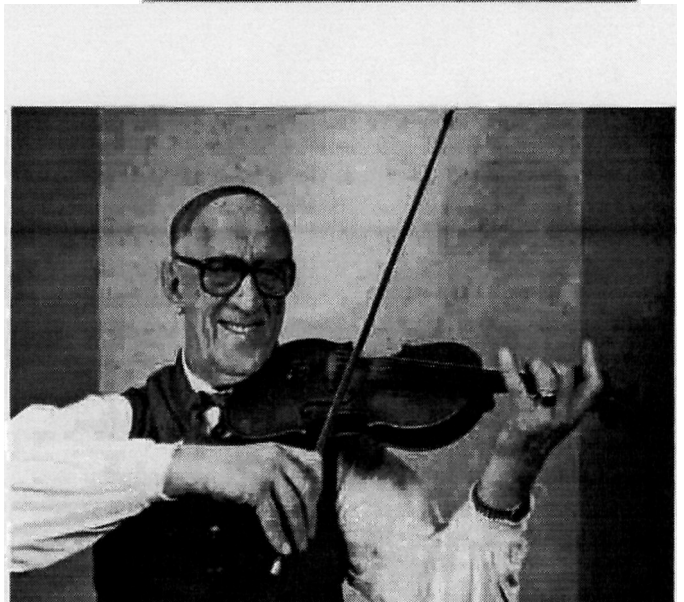
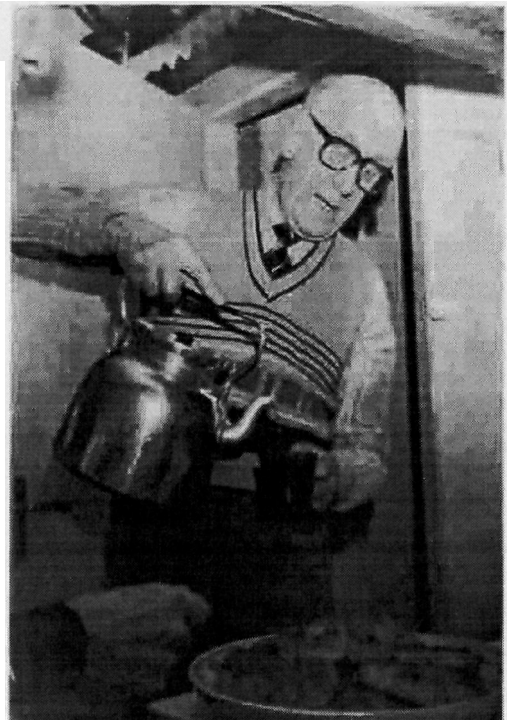
Henry Sjöberg

Bertil våren flitig elev. Vid 11 års ålder började han lära sig noter och vid 13 års ålder fick han följa med fadern och spela till dans. Till att börja med när von Rosen anordnade midsommarfest eller juldans men snart även till andra platser. Fadern var en mycket anlitad spelman som blev tingad från ett stort område. Det hände att han flera gånger om året fick resa ända till Västerljung för en spelning. Bertil berättar att han även hade spelning när han gick och läste. "Det var egentligen inte tillåtet men vad skulle man göra - spela måste man ju."

När Bertil flyttade till Hälleforsnäs fanns redan flera av hans syskon där. Där blev han ganska omgående medlem av bruksorkestern, där han spelade klarinett. I stråkorkestern som även fanns på bruket spelade han fiol, i början på 1930-talet bildades så Sjöbergs orkester. Där spelade Bertil saxofon, klarinett och fiol. Orkestern var populär och hade många spelningar. Orkestern upplöstes på 1940-talet då några av bröderna flyttade från Hälleforsnäs.

Folkmusiken hade Bertil fått av sin far. Men alla andra musikaliska uppdrag gjordes att den fick stå tillbaka. Det hände dock att Bertil gärna när han övade spelade gamla låtar, efter far eller andra som han hört.

På 1920-talet var Bertil i Malmköping och hörde Jon Erik Öst och hans kusin Viktor. Det gjorde att Bertil fick en kärlek till hälsingepolskor som hållit i sig sedan dess. Under åren 1953-1963 blev det inte mycket spel. Men så hade Uno Karlsson i Sparreholm fått höra att Bertil spelade fiol och frågade om hon ville vara med i ett spelmanslag som de tänkte starta. Från början var det sju spelmän, men så småningom krympte det till fyra - de fyra som gjort Malmbygdens Spelmanslag uppskattat över hela landet, Bror Andersson, Bertil Sjöberg, Sören Olsson och Ingvar Andersson.





Ungdomsporträtt av Bertil



Sjöbergs orkester

Bertil Sjöberg 90 år

Den 22 december fyllde spelmannen Bertil Sjöberg 90 år. Det var stor uppvaktning av vänner och bekanta och mycket spel i det trivsamma hemmet i Rockelsta. Jubilaren var i god form och tillsammans med spelkamrateraa i Malmabygdens Spelmanslag och andra gäster visade han att de gamla takterna fortfarande sitter i. Det blev ett intensivt spelande i flera timmar med korta avbrott för kaffe, tårta och presenter.

För nytillkomna läsare som till äventyrs inte känner vännen Bertil kan det vara på sin plats med en kort beskrivning:

Bertil Sjöberg föddes den 22 december 1911. När Bertil Sjöberg var 7 år gammal lämnade fadern - som var en god spelman - över en fiol och sa: "Du blir nog den som blir spelman efter mej!" Bör kanske nämnas att de var 10 barn i familjen. Så blev det och som 13-åring var han med fadern och spelade till dans vida omkring. Småningom blev han medlem i bruksorkestern i Hälleforsnäs där han spelade klarinett och i början på 30-talet bildades Sjöbergs orkester. Orkestern blev mycket populär och Bertil spelade saxofon, klarinett och fiol!

På 20-talet hörde han Jon Erik Öst i Malmköping och då föddes den kärleken till hälsingepolskor som hållit i sig sedan dess. Under en period på 50-60-talet blev det inte så mycket spel, jobbet som handelsresande tog sin tid, men när Malmabygdens Spelmanslag bildades blev det fart igen. Från början var det sju spelmän, men det blev till slut fyra - Bror Andersson, Bertil Sjöberg, Sören Olsson och Ingvar Andersson som gjorde Malmabygdens Spelmanslag känt och uppskattat över hela landet. Det som gjort Bertil mest känd i folkmusiken är förmågan att göra andrastämmor. Legendariske förbundsordföranden Gustaf Wetter yttrade vid en spelmansstämma i Julita: "Styvare bakbl&sare än Sjöberg finns inte i hela Sörmland - ja, jag tror till och med att han är bäst i landet."

I en artikel i Sörmlandsläten 1982 säger Bertil Sjöberg:

"Jag har alltid varit förtjust i musik - ända från barndomen. Sedan dess har jag alltså försökt att bli bättre så man måste alltid liksom pröva om man inte kan bli det Och sedan är det så fantastiskt roligt att träffa människor!"

Skall tilläggas att det också är fantastiskt roligt att träffa människor som Bertil Sjöberg! Vi gratulerar ännu en gång till de 90 åren och önskar allt gott för kommande år.



Ingvar Andersson, Sören Olsson och jubilaren Bertil Sjöberg med sonen Oskar i bakgrunden
foto: Doriz Zsiga

SÖRMLANDSLÄTEN



1982

NR 2